

személyesen, egyenként úgy érzi, hogy igaz barátja, szerető lelkiapja néki Majláth Gusztáv.

Azok pedig, akik látnak, tudnak, ítélnek, azok öntudatos büszkeséggel érzik püspökük lelkikiválóságát. Ez az ember oly ritka, meleg, kivételesen szerencsés egyéniséggel született, hogy akkor is az elsők között volna lelkülete erejéből, ha a sors ily kedvezően nem segítette volna elérni azt a magaslatot, ahol ma áll. Ezt azok tudják, akiknek valaha ügyesbajos dolguk volt Majláth püspökkel. Az ő meleg lelke életet visz magával, a merre jár. Alkotásait csendben, zajtalanul végzi s egyházmegyéjében virágzó hitélet van. Erős kézzel szedte rendbe iskolái szellem-erkölcsi életét s nincs egyetlen kis diák ott, aki személyesen ne ismerné a püspököt s aki ne érezte volna atyái szívének melegét, melyhez erőt, a finomlelkű, fehérhaju édesanyától nyer a gyermek, aki ott él püspök fia rezidenciájában. Egyik a másikért s keffen az Istenért, a vallásért, a jótékonyságért, a szeretetért, az emberekért. Vagyont, erőt, lelket, egészséget áldoznak s az életük célja, mások boldogulása. Az édesanya lelke vigyáz fia életére ma is, hogy a mindig gyöngye, kedves legkisebb gyermeke, a finom lelkű Gusztáv: nagy és hatalmas erdélyi püspök legyen, akinek csak szívbeli jósága nagyobb rangjánál.

Bérces Erdélyben félve néznek arra Esztergom felé, mert nem tudhatjuk a Gondviselés útját.

BAKÓCSA (Baranya megye). Gróf Majláth Gusztáv püspök születéshelye

Kína és Japán

kulturviszonyai az újabb irodalom megvilágításában.

Irta: Dr. Ágner Lajos.

(Folytatás.)

Nyugat törvényeit az utolsó száz évben az jellemzi, hogy azok állandó szabályozói akarnak lenni a gazdasági zavaroknak. A nyugati civilizáció megbizhatatlan. Nyugat felszabadított bizonyos erőket, amiket nem tud most már ellenőrizni, amikkel nem tud elbánni.

Ha Kína nem szereti Nyugatot, annak maguk a nyugatiak az okai, illetőleg a nyugati államok fejedelmeinek esztelen kapzsisága és a keresztény papok bigottsága. Kína ellenszenvvel fogadta s fogadja ma is a nyugatiakat, mert nem bizhat őszinteségükben. Nem mint egyenlő fél akar Nyugat Kinával érintkezni, hanem erőszakkal akarja intézményeit rátukmálni s az összeköttetésből csak hasznot, zsákmányt akar magának.

Vajjon a nyugati civilizációnak van-e oka annyira büszkének lenni? A mozgalmas, tartalmas életet kifejező nagy városokban Kína sem szűkölködik. Kinának is vannak óriási városai, falán még nagyobbak. De a nyugati korcsmákat, vendéglőket, szegényházakat, fogházakat nem irigyli szerzőnk.

A keresztény vallás és kultúra, meg az ezen alapuló társadalomban nincs meg az őszinteség; mert a Krisztus által hirdetett morál, a kegyesség, tisztaság, önmegtartóztatás, felebaráti szeretet ugyan hol található?!

Nem sok jó véleménnyel van irodalmunk, művészetünk felől sem, mert szerinte pillanatnyi ihlet pillanatnyi hatásnak alkotta. Túlzásait megértjük, ha az író erős sovinizmusára gondolunk. Nem is nagyon harcias sovinizmus, csak szerény, de azért önérzetes vallomás, amely ebben az egy mondatban csúcsosodik ki: „Kína a kínaiaké!” Azt vallják, hogy csak ennyit akarnak. S ehhez, ha a mai nacionalista törekvésekre gondolunk, joguk is van. Végére is több ezer éves múltjuk s az ebben felmutatható kultúra is ér valamit. Párhuzamot von a törvények és alkot-

mányos intézményei között is. S azt mondja, hogy Kinában a törvények nem önkényes találmányok, hanem a gyakorlatból leszűrt tapasztalatok által szentesített szabályok. Nyugaton nincsenek ilyenfajta törvények, csak az önkényesen alkotott törvények sorozata boldogítja az embereket. Az ulolsó száz év alatt Nyugat társadalmá felforgatott magában mindent, ami addig szent volt. A tulajdon, a házasság, a vallás, az erkölcs, az osztály- és rangkülönbség, minden átalakult. A keresztény vallásba annyi babonát keverték, hogy egymagában több van benne, mint a taoizmusban (Lao-tse vallásában) és a buddhizmusban.

A konfucianizmus, mely alapjában erkölcsi rendszer, maga az élet. Tanait az élet teremtette az élet számára. A család és állam egysége a társadalom alapja, mindkettő pedig az ősök kultuszán épült fel. Ez szabja a jelen élet kötelességeit; a szülők iránti tiszteletet, a testvéri és felebaráti szeretetet, az uralkodó iránti lojalitást stb. Nem így van a nyugati országokban, ahol ezen erények valójában igen hiányoznak. A multból és a jelenből számtalan példát lehet erre felhozni. Nyugat történelme nem egyéb, mint az ellentétek, zavarok sorozata.

Sir Robert Hart a kínaiak alapos ismerője volt s ő jó véleménnyel volt felőlük, nem úgy, mint némely elfogult nyugati író. Ő szerinte a kínaiak intelligens, szorgalmas, törvénytisztelő faj. Fő tulajdonságuk a gyakorlatiasság, mindenhol és minden viszonyok közt feltalálják magukat. Pedig jobb tanura nincs szüksége szerzőknek, mint Sir Robert Hart. Négy százmilliónyi faj ez a kínai, amelyben akárhogy is van valami erő és érték. Csak azt vehetik szemére ennek a négy százmilliónyi embernek, hogy nem Krisztus a vallásuk feje. De ők büszkén felelnek erre Konfucius nevével.

„A kínai kormány parancsai — írja tovább — s mulasztásai, rendeletei, erényei vagy hibái kevésbé érintik a népesség helyzetét. A mi művelődésünknek alakulása, népünk békeszeretete és mindenekfelett a család és a község szervezete kárpótolja a központi kormány hiányát. És innét van, hogy külső

befolyás vagy a nemzetközi diplomáciának az udvarra gyakorolt nyomása sem képes a négy százmilliónyi nemzet érzületén változtatni. Mindenekfelett nem szabad feledni, hogy a mi alapintézményeink nem a belső hatalomtól meghatározott rendszabály, de egyszerűen a nép életének a kifejezése, mintegy szellemének jegecedése. A törvény nem felülről sujtó ítélet, hanem a nemzeti akarat kifejezése. Így a törvénynek engedelmeskedve, saját akaratunknak engedelmeskedünk.“ Ebben sok túlzás van, de meg kell vallani, hogy amiről alább panaszkodik, abban igaza van. Lóczy Lajos „A menyei birodalom története“ című könyvében szintén rámutat erre. Vay Péter is „Kelet császárai és császárvárosai“ című könyvében. „Midőn az első angol kereskedők országunkba érkeztek, ne feledjük, hogy nem hívtuk azokat. Ennek ellenére is, amíg törvényeinknek engedelmeskedtek, nem kifogásoltuk itt tartózkodásukat. Az első neheztelésre az opium behozatala adott okot. Egyik feltételünk épen az volt, hogy opiumot, mivel az embert nemcsak lelkileg, hanem testileg is fönkre teszi, — nem engedünk behozni. Ennek ellenére is a külföldi kereskedők óriási mennyiségben csempészték. Ekkor lázadtak fel először Kinában az idegen kereskedők ellen. S bár ők voltak a hibásak, a védelmükre sietett seregek mégis minket büntettek s Hongkong szigetét végleg elfoglalták.“

„A következő idegen beavatkozásra egy felületes zászlókérdés adott alkalmat, mi elég ok volt arra, hogy az angol és francia seregek fővárosunkba nyomuljanak, kizsákmányolják és rombadöntsék azt. És amint az idő haladt, mindig merültek fel az önök részéről előidézett bonyodalmak, melyek mindannyiszor egy-egy tartományunk megszállásával végződtek. Ma nincs európai hatalom, mely ne birna kiterjedt gyarmatokat császárságunk területén. Nekünk, a nálunk gyengébbeknek minden alkalommal engedni kell. Nem gondolják-e, hogy igazságérzésünk mélyen meg van sértve? Egy kinaira nézve, ki az európai hatalmak utolsó évtized alatti foglalásait olvassa, lehetetlen, hogy azok más színben tűnjenek fel, mint a törökök rablócsapatai,

vagy a Földközi fenger szaracén kalóznépségének betörései. Figyeljük meg tárgyilagosan a számtalan megaláztatást, amellyel Európa Kinát sújtotta. Egy nemzetet, mely évezredek óta meg volt győződve művelődése alaposságáról és mind ez idő alatt önök úgy bánnak velünk, mint vademberekkel. Reánk kényszerítettek kereskedést, melyre szükségünk nem volt és csak kárát valloftuk. Aztán országunkat elárasztották durva ágenseikkel, azokat jogokkal ruházták fel, elfoglalták fengerparti hajózásunkat, behatoltak összes belvizeinkbe és ha talán merészeltünk saját nemzeti érdekeink mellett sikra szállni, mindannyiszor megveretve még nagyobb kiváltságokat voltunk kénytelenek nyújtani. A kínai történetírók aprólékos pontossággal emlékeztek meg az utolsó félszázad alatt eltűrt sérelmekről. Nincs részlet, melyet feledtek volna, nincs nemzeti büszkeségünkön ejtett csorba, mely ne vésődött volna örökre a nép emlékezetébe.

„Mindaddig, míg Nyugat nem tekint művelt nemzetnek és nem ismeri el szokásainkat, törvényeink jogosságát, míg nem részesít hasonló bánásmódban, mint hasonló más nemzeteket, addig nem lehetünk mások az európaiakkal szemben, mint vagyunk.”

Ez a gondolatmenetében imént vázolt könyv szólította ki, mint fentebb említettem, az amerikai Bryant a polémia mezejére s könyvének nyolc fejezetében cáfolni igyekszik ellenfelét. A keleti és a nyugati kultúra szembeállításában nem mindig sikerül megtartani a higgadt tárgyilagosságot s így polemizáló társával e téren egy húron pendül. Érezzük, hogy bizonyos nyugati dolgok védelmére gyenge erővel vállalkozott annál is inkább, mert a kínai konkrét tényekre hivatkozott. Van sok igazság azokban, amit a kormányzatról, az otthonról Nyugat javára állít s különösen, mikor a krisztusi tant védelmezi a konfucianizmussal szemben. Azt mondja, hogy ellenfele nem rajzolta hű képét sem a hazai, sem a nyugati kulturának. Bizonyos költői szabadság vezette tollát az események s tények megítélésében. Méltán veti szemére, hogy nincs kellő elismeréssel a nyugati emberbaráti intézmények iránt.

(Folytatása következik.)

Glosszák Párizsról.

Irta: Orbók Attila.

(Folytatás.)

Nincsen képzelet, mely a „francia nő” egészében elénk varázsolhatná. Igen, a „francia nő”, így en général, mert a kis ouvrière-től kezdve a demimonde hölgyei hosszú, sőt végtelen soráig, majd mindegyiknek a vérében pezseg az izlés, a harmonikus mozgás iránti érzék. A francia nyelv is az ő ajkukról hallva a legédesebb. Szemérmességük öntudatos és a büszkeség fátylán át sokkal csábítóbban ragyog, mint az angolé, rózsaszínü bakfis-ártatlanság.

A párizsi nőről beszélve természetesen a divatról is szó esik. Öltözködésükben nagyon egyéniek és a szemfájásig is hiába keressük az idegen országokból jól ismert párizsi divatot. A legtöbb nő, aki elegáns, a maga izlése szerint öltözik és csak az öv, a csipke, vagy a „kalapnélküliség” a Boisbeli sétákon — szóval az egészen detail dolgokban egyformák. A tömegáruk gyártásába nem szólhatnak bele; azokban van divat, de a ruhák szabásában és a szövet minőségében, a színek összetételében már nagyon halvány közös vonás mutatkozik. Párizs a nőknek is az izlés legmagasabb iskolája.

Van egy anekdóta, nem rossz, de talán nem találó. Arról szól, hogy egy magyar megérkezvén Párizsba, a legelső kocsis francia nyelven ajánlja fel neki a kocsiját. A jámbor magyar nagyot néz és csodálkozva kiált fel: „Igazán művelt város ez a Párizs; még a kocsisok is tudnak franciául!” Nem egészen így vélekedik az, aki otthon megtanulta a francia nyelvet. Ellenkezőleg, az első hetekben szent meggyőződése az lesz, hogy Párizsban nem tudnak a franciák franciául. Úgy hadarnak, hogy ember legyen, aki megérti őket.

Szegény németekre ráfógták, hogy udvariaságuk a „Bedienen Sie sich” alapelvein áll. Pedig a német udvariassággal szemben a